

12. Az élethosszig tartó tanulás pszichológiai, pedagógiai és andragógiai problémái

Élethosszig tartó tanulás

Jelenünk egyik kihívása, hogyan lehet megvalósítani az élethosszig tartó tanulást.

Pedagógus lépést tart a tudomány fejlődésével.

Olyan alapl műveltségre tesz szert a tanítvány, amire lehet építeni.

- rendelkezik azokkal az ismeretekkel, amelyek humanisztikus jellegű emberrel kapcsolatosak
- egy-két idegen nyelvet igyekszik a pedagógus elsajátítani, amelyet karban is tartat
- a motiváció, az érdeklődés felkeltése: szeretnék több lenni, mint voltam, gazdagabb tudással rendelkezni
- kellemetlen helyzetbe kerülök, ha nem tudok társalogni

Fennmaradás, diplomaszerezés, újabb diploma előnyösebb helyzetbe jutást ígérnek.

Motiváció:

Értelmi képességek karbantartása

Önképzés, továbbképzés, diploma megszerzése

Koncentrált figyelem

Memória fejlesztése, memorizálás, rá lehet szoktatni a felnőtt embereket is. Nehéz feladat: kell koncentráció.

Alkotás, fantáziálás, az tud, akinek van mit.

Állandó gyakorlás, tréning kell.

Germaneus: életig szól ??????????

Legyen szabadidő!

Az idők oktatása:

Célt kell adni, és meghosszabbítja az életet.

Az öregedés kihívás az ország vezetés számára. Ókorban tisztelték az öreget, mert bölcs volt.

Nyugdíjasok főiskolája liceumban.

Idős emberek életvitelének javításával (értelmi képességeinek alakulása)

Tanulás, művelődés, szabadidő időskorban

Horváthné B. Mária

„Minden élettelen fizikai rendszer a használatban megy tönkre. Az élő rendszereket viszont a téltenség teszi tönkre, míg használatban fejlődünk.” – Nobel-díj

Felnőttképzés lexikona 2003: média andragógia

Nevelés elmélete

Ped. Kommunikáció, 2003

Kommunikáció elméletét átültesse gyakorlatba. Gyakorlati megvalósítás nélkül nem lehet élni, dolgozni. Tudni kell kommunikálni. Kapcsolatteremtés: személyesen.

A felnőttképzés. Emberi tényezők. A felnőttek tanulása. Motiváció. A tanulást segítő és gátló tényezők.

1. A felnőttképzés

- Az andragógia (felnőttképzés) a felnőttnevelés tudománya, amely elméleti és módszertani alapokat nyújt a felnőttek oktatásához, neveléséhez.
- Interdiszciplináris és szintetizáló tudomány, a felnőttoktatás céljaival, alapelveivel, törvényszerűségeivel foglalkozik.
- Az ipari forradalom következményeként alakult ki iránta az igény, ugyanis a technikai és gazdasági fejlődés -> egyre képzettebb, szélesebb látókörű emberekre volt szükség, ezt az igényt a közoktatás már nem tudta önmagában kielégíteni.
- Az általános embernevelés 3 egyenrangú területet foglal magában:
 - Pedagógia
 - Andragógia
 - Gerontológia
- Az andragógia részterületei:
 - Andragógika: a felnőttképzéshez használt módszereket, alapelveket, értékeket rendszerezi.
 - Andragológia: az andragógia és andragógika tudományos vizsgálatával foglalkozik (részterületek formális leírása, megfigyelése, elméletek kialakítása, hipotézisek kipróbálása)
- Felnőttképzés alapelvei:
 - Egységesség
 - Soktényezőség
 - Decentralizáltság
 - Dinamizmus
 - Demokratikus normák
 - Ésszerűség
 - Gazdaságosság
- Andragógia fő területei:
 - Személyiségre irányuló képzés (egyénnre épülnek)
 - Munkaerőpiaci képzés (át- vagy továbbképzések)
 - Közösségre irányuló képzés (nevelési célzatú képzések)
- Felnőttképzés formái:
 - Önművelés
 - Intézményes képzés

2. Emberi tényezők a felnőttképzésben

- a legfontosabb befolyásoló tényező az oktató és a hallgató viszonya, ennek a kapcsolatnak a milyensége nagymértékben befolyásolja egy képzés sikerét vagy kudarcat, de ezen kívül még számtalan tényező befolyásoló hatással van:
 - a hallgató felfogása
 - a hallgató előzetes tapasztalatai, tanulási készsége, orientációja

- A hallgatók elvárásai az oktatóval szemben:
 - olyan légkör teremtése, amely motiválttá teszi a hallgatót
 - önirányító tevékenység támogatása
 - egyén tapasztalatainak és előismereteinek figyelembevétele és kihasználása az oktatás során

3. A felnőttek tanulása

- A tanulás különböző formáit csak a személyiség több dimenziójának vizsgálatával lehet megérteni, a személyiséget pedig csak a környezettel együtt vizsgálva lehet megérteni.
- A felnőttek tanulását két tényező befolyásolja:
 - A meglévő kompetencia
 - A tanulékonyosság (motiváció, meglévő tudás, a tudás hasznosítása, társadalmi feltételek)
- A tanulási folyamat a viselkedésváltozás alábbi formáit hozza létre:
 - Készségek megszerzése
 - Szokások, beállítódások, reakciómódok változásai
 - Kognitív funkciók változásai
 - Információk elsajátítása
- A tanulási folyamatot megkönnyíti az eredményes tanulás öngerjesztő jellege -> a külső siker további motivációt nyújt.
- A tanulási folyamat kudarcai:
 - Ha a képzésnek nincs határozott célja vagy a cél irreális
 - Ha a hallgató nem kap visszacsatolást az eredményességről
 - Ha nem kezelik a hallgatót partnerként
 - Ha a tanulmányi rend nem veszi figyelembe a hallgatók életkörülményeit
 - Ha nem kielégítő a csoport-légkör

4. Motiváció

- A tanulás szempontjából nagyon fontos tényező a motiváció, amely nélkül nem lehet (vagy csak hatalmas erőfeszítések árán lehet) elsajátítani semmit.
- A szociokulturális környezet nagymértékben megszabja viszonyunkat a tanuláshoz -> gátló vagy ösztönző hatású lehet.
- A tanulási folyamatban szerepet játszó belső tényezők közül a motiváció a legfontosabb. Ezt támasztja alá a Thorndike-i hatástörvényi, amely a felnőttképzés egyik legfontosabb alaptéve:

Thorndike-i hatástörvény: valamely viselkedés annál erősebben vésődik az emlékezetbe és reprodukálódik a megfelelő inger hatására, minél nagyobb a viselkedés hatására elért ösztön-kielégülés.

- Motiváció fajtái:
 - **Habitualis motiváció** -> az adott tárgy iránti általános érdeklődés vagy érdektelenség
 - **Aktuális motiváció** -> az egyén hajlandó-e erőfeszítéseket tenni a tanulás érdekében, készen áll-e a tanulási folyamatra
- Más kategorizálás szerint megkülönböztetünk:
 - **Primer motiváció** -> a tanulási cél vált ki motivációs hatást
 - **Szekunder motiváció** -> az aktuális téma, az előadó vagy a foglalkozás vált ki érdeklődést, átmenetileg aktivizáljuk magunkat

5. A tanulást segítő és gátló tényezők

- A minket érő hatalmas ingertömegeből mindenki kiválaszt egy keveset, amire reagál, a többitől pedig nem vesz tudomást (nem reagál rá).
- A figyelem lépcsőfokai: kiemelés -> élesre állítás -> rögzítés
- A figyelem nemcsak a figyelő személyétől függ, hanem a figyelem tárgyától is-> az érdekesre figyelünk, az unalmasat nem szívesen követjük.
- Különbséget kell tenni figyelem és felfigyelés között. Az első szándékos, hosszan tartó koncentrációt igényel, míg a második csupán felvillanó.
- A figyelem feltételei ettől függetlenül, elsősorban nem az alanyban vagy a figyelem tárgyában rejlenek, hanem a kettejük közötti viszonyban
- A megszokás sokat segíthet abban, hogy valaki különösebb erőfeszítés nélkül figyeljen valamit, de ugyanez, ha unalommá válik gátló tényező is lehet, mert tompítja a figyelmet -> nem tudunk figyelni ugyanis arra, ami egyazon módon sokszor ismétlődik, amiben nincs semmi új elem, amihez nincs elég előismeretünk, alapozó élményünk.
- Figyelem megoszlás -> abban az esetben lehetséges, ha az inger-válasz kapcsolat a figyelem tárgyainak egy részében automatizálódott.
- Valóban egyszerre végzett tudatos szellemi műveletek nagyon ritkák, inkább nagyon gyors figyelemváltásról van szó.
- A tanuláshoz olyan körülményeket kell teremteni, amelyek között semmi sem tereli el a figyelmet a tanulás tárgyától -> az erős ingerek elvonják a figyelmet a tanulásról, de a háttéringerektől való teljes megfosztottság is gátló tényező lehet -> az ideális a természetes csend.
- Az érdeklődés a tanult tárgy iránt nagymértékben befolyásolja a tanulási képességünket -> minél jobban azonosulunk a tárggyal, annál magasabb színvonalú tudást tudunk magunkévá tenni (viszonylag könnyen) -> Érdeklődés hangsúlyú tanulás
- Következmény hangsúlyú tanulás -> a hangsúly a valódi szükségleteken van (munkaerőpiac, társadalom, kulturális élet)
- Mennyiségi követelmények -> szakműveltség (teljes és mélyreható tudás egy bizonyos szakmában, tárgyban)
- Az érdeklődésnek asszimetrikus harmóniára van szüksége -> spontán érdeklődési irányok és „megfegyvelmezés” -> kibontakoztatás és kordában tartás.

A felnőttek tanulásának jellemzői:

- A felnőtt már rendelkezik valamilyen autonómiával, döntéseinek meghozatalában saját elképzelései vannak
- A felnőtt számára a függőségi helyzet a társadalomban elfoglalt helyzetéhez mérten teher lehet.
- A felnőtteknél nincs határozott irányítás, a hétköznapi feladatok végzése során, nagyobb autonómiával rendelkeznek.
- A felnőtt, az irányított tanulás ellen, ellenérzéseket tanúsíthat.
- A felnőttek számára a tanulás nem kötelező. Választhatja a tanulást vagy nem, avagy a megkezdett iskolából kiléphet, ha nem akarja azt folytatni, vagy nem megfelelő az, az elvárásainak.
- A felnőtt a tanulmányait valamilyen határozott cél érdekében folytatja, nem lehet neki olyan dolgokat tanítani, amik *majd egyszer jók lesznek valamire*. Azok az oktatások felelnek meg számukra, amiket az adott élethelyzetben, azonnal tudnak hasznosítani.
- A felnőtt már meglévő élettapasztalatai alapján alkot véleményt a kapott tudásról.
- A felnőtt meglévő, és elvárhatóan meglévő alaptudására tud támaszkodni az új ismeretek befogadásakor.
- A felnőtteknél a személyes kapcsolatnak nincs nagy jelentősége, a felnőtt képes személytelenül tanulni. (számítógép, könyv)
- A felnőtt szerepeiben nem teheti meg, hogy valamit nem tud. (szülőként, vezető beosztásban) Nekik ezekben a helyzetekben, a mindent tudó szerepet kell játszaniuk.
- A felnőtt a kudarcot nehezebben viseli. Az iskolás kori kudarcélmények miatt, már kisebb eredménytelenség esetén is hajlamos feladni a tanulást. A felnőttek, az egymás előtti kudarcot is nehezen élik meg, főleg ha függőségi viszony van köztük. Ezért nem jár a főnök a beosztottakkal közös tanfolyamra, hiszen ő a *mindent tudó* szerepet kell, hogy játssza előttük.
- A felnőtt sem abba szólhat bele, hogy mit és hogyan tanítanak neki, de megválaszthatja, hogy mit és milyen szinten kíván tanulni.
- A felnőtteknél a tanár diák viszonyának partnerkapcsolatnak kell lennie. Egyenrangú félként kell kezelni a tanulót. A tanár ugyanúgy tanulhat, gazdagodhat azokból a tapasztalatokból, amiket a diákjaitól kaphat a felnőttoktatásban.